

MARŪA MA JAKUBU

¹ Nī niī Jakubu, ndungata ya Ngai na ya Mwathani Jesū Kristū,

Ndīramwandīkīra inyuī a mīhīrīga īrīa ikūmi na ūrī mūhurunjītwo thī yothe:

Nīndamūgeithia.

Mathīna na Magerio

² Ariū na aarī a Ithe witū, rīrīa rīothe mwakorwo nī magerio ma mīthemba mīngī-rī, tuagai atī ūguo nī gīkeno gītheri.

³ tondū nīmūūi atī kūgerio kwa wītīkio wanyu kūrehaga gūkirīrīria.

⁴ Rekei gūkirīrīria kwanyu kūrute wīra wakuo, nīgeetha mūtuīke andū aagīrīru kūna na agima, mūtarī na ūndū mwagīte.

⁵ Na rīrī, mūndū wanyu angīkorwo aagīte ūūgī-rī, nīahooe Ngai, ūrīa ūheaga andū othe na ūtaana, na atarī na ūuru ngoro, nake nīekūheo ūūgī ūcio.

⁶ No rīrīa ekūhooya-rī, nīahooe etīkītie, na ndagathanganie, tondū mūndū ūrīa ūthanganagia ahaana ta ikūmbī rīa iria inene, rīrīa rīhurutagwo nī rūhuho na rīkarūgarūūgio.

⁷ Mūndū ūcio ndageciirie atī nīakaheo kīndū o nakī nī Mwathani;

8 ūcio nī mündū wa ngoro igīrī, ūtarī hīndī akindagīria maündū-inī mothe marīa ekaga.

9 Mūrū kana mwarī wa Ithe witū ūrīa wīnyiihagia aagīrīirwo nī kwīraha nī ūndū nīatūūgīrītio.

10 No ūrīa mütongu nīerahage nī ūndū wa kūnyiihio gwake, tondū agaathira ta ihūa rīa gīthaka.

11 Nīgūkorwo riūa rīrathaga rīrī na ūrugari mūhiū wa gūcina narīo rīkahoochia mūmera; nakīo kīro kīaguo gīgaitīka na ūthaka waguo ūkanangwo. Ūguo no taguo mündū ūrīa mütongu akaahwererekera o akīrutaga wīra wake.

12 Kūrathimwo-rī, nī mündū ūrīa ūūmagīrīria rīrīa ekūgerio, tondū aatooria magerio, nīakaheo thūmbī ya muoyo īrīa Ngai erīire arīa mamwendete.

13 Hīndī īrīa mwagerio, mündū o naū ndakanoige atīrī, “Ngai nīarangeria.” Nīgūkorwo Ngai ndangīhota kūgerio nī ūūru, o nake mwene ndageragia mündū o na ūrīkū;

14 no rīrī, mündū nīkūgerio ageragio hīndī īrīa ekūguucīrīrio na akaheenererio nī merirīria make mooru.

15 Namo merirīria marīkia kūgīa nda, maciara-gaga mehia; namo mehia hīndī īrīa maakūra biū, magaciara gīkuū.

16 Ariū na aarī a Ithe witū inyuū nyenda mūnorī, mütikanaheenio.

17 Kīeo gīothe kīega na gīkinyanīru kiumaga igūrū, gīkūrūkīte kuuma kūrī Ithe wa motheri

ma igūrū, ūrīa ūtagarūrūkaga ta ciūruru iria
igarūrūkaga.

¹⁸ Nīwe watūciarie nī kwenda na ūndū wa
ūhoro-ūrīa-wa-ma, nīguo tūtuīke ta maciaro ma
mbere ma indo ciothe iria ombire.

Gūthikīrīria na Gwīka

¹⁹ Ariū na aarī a Ithe witū inyuī nyenda mūno,
menyai ūū: O mūndū nīahiūhage gūthikīrīria,
no ndakahiūhage kwaria o na kana kūrakara,

²⁰ nīgūkorwo marakara ma mūndū matire-
haga mūtūrīre wa ūthingu ūrīa Ngai endaga.

²¹ Nī ūndū ūcio-rī, eheriae maūndū
mothe marī magigi, na ūūru ūrīa ūkīrīrīrie
kūingīha, na mwīnyiihītie, mwītīkīre kiugo
kīrīa kīhaandītwo thīnī wanyu, o kīrīa
kīngīmūhonokia.

²² Mūtigatuīke o a gūthikagīrīria kiugo tu, no
tuīkai a gwīka ūrīa kiugīte, nīguo mūtikeheenie
inyuī ene.

²³ Mūndū o wothe ūthikagīrīria kiugo no
ndekaga ūrīa kiugīte-rī, ahaana ta mūndū ūrīa
wīroraga ūthiū na gīcicio,

²⁴ na thuutha wa kwīrora, agethiīra na akari-
ganīrwo o narua nī ūrīa ahaana.

²⁵ No mūndū ūrīa ūroraga wega watho
ūrīa mūkinyanīru kūna ūrīa ūheanaga
wīyathi, na agathiī na mbere gwīka ūguo,
atekūriganīrwo nī ūrīa aiguīte no akawīkaga-rī,
ūcio nīarīrathimagīrwo maūndū marīa ekaga.

²⁶ Mūndū o wothe angītua mūndū wa ndini
no aremwo nī gwatha rūrīmī rwake-rī, mūndū
ūcio nī kwīheenia eheenagia, na ūndini wake nī
wa tūhū.

²⁷ Ūndini ūrĩa Ngai Ithe witũ etĩkagĩra atĩ nĩ mûtheru na ndûrĩ na mahĩtia nĩ ūyũ: nĩ kûroraga ciana cia ngoriai na atumia a ndigwa hîndî ūrĩa marî mathînna-inî mao, na ningî mûndûetheemage ndagathûkio nĩ maûndû ma gûkû thî.

2

Kûgirio Gûthuurania Andû

¹ Ariû na aarî a Ithe witû, ta etîkia thînî wa Mwathani witû Jesû Kristû, o we ūrĩ ūrî riiri-rî, tigagai gûthutûkanagia andû nî ūndû wa maûthî mao.

² Tondû-rî, ihihi kûngûka mûndû kûngano-inî kîanyu ekîrîte gîcûhî gîa thahabu na nguo njega, na gûûke mûndû mûthîni ûtehumbîte nguo njega-rî,

³ na inyuî mûhe ūcio wîhumbîte nguo njega gîtîo, mûmwîre atîrî, "Haha harî na gîtî kiega gîa gûikarîra," no mwîre mûndû ūcio mûthîni atîrî, "Wee rûgama harîa," kana, "Ikara haha magûrû-inî makwa,"

⁴ githî mûtiagîthutûkania inyuî ene, na mwatuîka atuanîri ciira marî na meciiria mooru?

⁵ Ariû na aarî a Ithe witû inyuî nyenda mûno, ta thikîrîriai: Githî Ngai ndathuurîte arîa mon-agwo marî athînî gûkû thî nîguo matuîke itonga ūhoro-inî wa wîtîkio na magaîrwo ûthamaki ūrîa erîire arîa mamwendete?

⁶ No inyuî nî mûnyararaga arîa athînî. Githî ti itonga imûhinyagîrîria? Githî ti o mamûtwaraga igooti-inî na hinya?

⁷ Ningī githī ti o macambagia rī̄twa rī̄rīa rī̄rī
gī̄tī̄o, o rī̄u rī̄a ūrīa mūrī ake?

⁸ Angīkorwo nīmūhingagia watho ūrīa mūtue
nī mūthamaki ūrīa wandīkītwo Maandīko-
inī atīrī, “Enda mūndū ūrīa ūngī o ta ūrīa
wīyendete wee mwene,” nīmwīkaga wega.

⁹ No angīkorwo mūtīagīra andū maūthī-rī, nī
kwīhia mwīhagia na mūrī atuīre nī watho atī
mūrī aagarari watho.

¹⁰ Nīgūkorwo ūrīa wothe ūhingagia watho
wothe, no akahīngwo nī kaūndū o kamwe ka
guo, mūndū ūcio nīagararīte watho wothe.

¹¹ Tondū ūrīa woigire atī, “Ndūkanatharanie,”
nowe woigire atī, “Ndūkanoragane.” Rū-
rī, ūngīaga gūtharania no ūragane-rī, wee
nīūtuīkīte mwagarari wa watho.

¹² Aragiai na mwīkage maūndū manyu o ta
mūrī arīa magaatuīrwo ciira nī watho ūrīa
ūheanaga wīyathi,

¹³ tondū mūndū ūrīa ūtuanīire ciira
atekūiguanīra tha-rī, ūcio nake agaatuīrwo
ciira atekūiguīrwo tha. Nacio tha nītooragia
ūtuanīri wa ciira!

Wītīkio na Cīko

¹⁴ Ariū na aarī a Ithe witū, gūkīrī na uumithio
ūrīkū mūndū angiuga atī arī na wītīkio, no ndarī
na ciīko? Wītīkio ūcio wakīmūhonokia?

¹⁵ Mūrū wa Ithe witū kana mwarī wa Ithe witū
angīkorwo ndarī na nguo cia kwīhumba, kana
irio cia kūrīa o mūthenya,

¹⁶ nake ūmwe wanyu amwīre atīrī, “Thī̄ na
wega; gī̄a na ūrugarī na ūrīe wega,” no ndarī

ündū aamüteithia naguo mabataro-inī make ma mwîrî-rî, ündū ücio ūkîrî na uumithio ūrîkû?

17 Üguo no taguo wîtîkio mütheri ütarî na ciîko ühaana, nî mükuû guo mwene.

18 No mündû no oige atîrî, “Wee-rî, ūrî na wîtîkio; na niî ndî na ciîko.”

Nyonia wîtîkio waku ūrîa ütarî na ciîko, na niî nîngûkuonia wîtîkio wakwa na ündû wa ūrîa njikaga.

19 Wee nîwîtîkîtie atî Ngai no ümwe. Üguo nî wega! O nacio ndaimono nîciitîkîtie üguo, na ikainaina.

20 Wee kîrimû gîkî, nî ūira ūrakîenda wa kuonania atî wîtîkio ütarî na ciîko nî wa tûhû?

21 Githî Iburahîmu, ithe witû wa tene, ndaatuirwo müthingu nî ündû wa ūrîa eekire rîrîa aarutire müriû Isaaka kîgongona-inî?

22 Mütingûkîona atî wîtîkio wake nî warutire wîra hamwe na ciîko ciake, naguo wîtîkio wake ügîtuuo müiganîru kûna nî ündû wa ciîko icio ciake.

23 Namo Maandîko makîhingio marîa moigîte atîrî, “Iburahîmu agîitîkia Ngai, nakuo gwîtîkia kûu gûgîtûma atuuo müthingu,” nake agîitwo mûrata wa Ngai.

24 Nîmûkuona atî mündû atuagwo müthingu nî ündû wa ūrîa ekaga, no ti ündû wa wîtîkio wiki.

25 O nake Rahabu ūrîa warî mümaraya-rî, githî ndaatuirwo müthingu nî ündû wa ūrîa eekire hîndî ūrîa aanyiitire athigaani arîa ügeni na akîmoonereria njîra ūngî ya kûrîra?

26 O ta ūrîa mwîrî ütarî na roho ūrî mükuû-rî, üguo noguo wîtîkio ütarî ciîko ūrî mükuû.

3

Gwatha Rūrīmī

¹ Ariū na aarī a Ithe witū, ti aingī anyu magīrīirwo nī gūtuīka arutani, tondū nī mūūī atī ithuī arīa tūrutanaga nītūgaatuīrwo ituīro rīa hinya gūkīra andū arīa angī.

² Ithuothē nītūhīngīcagwo nī maūndū maingī. Mūndū angīkorwo ndarī na mahītia thīinī wa maūndū marīa aragia-rī, ūcio nī mūkinyanīru kūna, na nīahotete kūriīra mwīrī wake wothe.

³ Hīndī īrīa twekīra mbarathi mīkwa tūnua nīguo itwathīkīre-rī, nītūhotaga kūgarūra nyamū īyo īrī yothe.

⁴ Ningī ta rorai ūhoro wa marikabu ūrī ta kīonereria. O na gūtuīka nī nene na itwaragwo nī rūhuho rūrī na hinya-rī, nīigarūragwo na gathukani kanini, ikarorio o kūrīa mūtwarithia wacio ekwenda gūciroria.

⁵ Üguo no taguo rūrīmī rūhaana. Nī kīiga kīnini kīa mwīrī, no nī rwīkagīrīra mūno. Ta mwīciiriei ūrīa mūtitū mūnene ügwatagio mwaki nī gathandī o kanini.

⁶ Ningī rūrīmī nī mwaki, tondū rūiyūrīte mīthembā yothe ya maūndū ma waganu thīinī wa ciīga cia mwīrī. Rūthūkagia mwīrī wothe, rūkagwatia mwaki mūtūrīre wothe wa mūndū, naruo rwene rūkoragwo rūmundītio mwaki nī Jehanamu.

⁷ Nyamū cia mīthembā yothe, na nyoni, na nyamū irīa itambaga thī, na nyamū cia irīa-inī rīrīa inene ciothe nīhooreragio na cianahoore-rio nī mūndū,

8 no gūtirī mündū o na ūrīkū ūngīhota kūhooreria rūrīmī. Nīruo kīndū kīru gītangīkindīria na rūiyūrītwo nī thumu wa kūūragana.

9 Tūgoocaga Mwathani, o we Ithe witū, na rūrīmī, na tūkaruma andū naruo, o acio mombītwo marī na mūhianīre wa Ngai.

10 Kanua o kau-rī, no ko koimaga ūgooci na gakoima irumi. Ariū na aarī a Ithe witū, ūguo tiguo kwagīrīire gūtuīka.

11 Kaī maaī mega na maaī ma cumbī mangītherūka kuuma gīthima kīmwe?

12 Ariū na aarī a Ithe witū, mūkūyū no ūhote gūciara ndamaiyū, kana mūthabibū ūciare ngūyū? O nakīo gīthima kīa maaī ma cumbī gītingītherūka maaī mega.

Mīthemba Īrī ya Ūūgī

13 Thīinī wanyu-rī, nūū ūrī na ūūgī na agataūkīrwo nī maūndū? Mūndū ūcio nīakīonanie maūndū macio na ūndū wa mūtūrīre wake mwega, na cīiko cīkītwo na njīra ya kwīnyiihia kūrīa kuumanaga na ūūgī.

14 No mūngīkorwo ngoro-inī cianyu nī mūtūragia ūiru na ūhoro wa kwenda kwīyambatīria-rī, mūtikae kwīrahīra ūndū ūcio kana mūtuīke a gūkaana ūhoro wa ma.

15 “Ūūgī” ta ūcio tiguo ūikūrūkaga uumīte igūrū, no nī wa thī īno, na ti wa kīroho, ūcio nī ūūgī wa mūcukani.

16 Nīgūkorwo harĩa harĩ na ūiru na ūhoro wa kwenda kwîyambatîria-rĩ, hau nîho hakoragwo na ngûñ na ciîko ciothe cia waganu.

17 No ūugî ūrĩa uumaga igûrû o mbere nî mûtheru; ningî nîwendete thayû, na nîucaayanagîra, na nîwînyihagia, na nî ūiyûrîtwo nî tha na maciaro mega, ningî ndûthutûkanagia, na ndûrî ūhinga.

18 Nao ateithûrani arĩa mahaandaga thayû-rĩ, magethaga maciaro ma ūthingu.

4

Mwînyihagîriei Ngai

1 Atîrîrî, nî kîi gîtûmaga kûgîe na mbaara na ngûñ thîinî wanyu? Githî itiumaga merirîria-inî manyu marîa marûaga thîinî wanyu?

2 Mwîriragîria kîndû no mûkaaga kûgîa nakîo. Ningî mûrûaganaga na mûgacumîkîra, no mûtingîhota kûgîa na kîrîa mûkwenda. Mûtetanagia na mûkarûa. Mûgakîaga kuona kîndû tondû wa kwaga kûhooya Ngai.

3 Hîndî ïrîa mwahooya-rî, nîmwagaga kûheo, tondû mûhooyaga mûrî na muoroto mûûru, tondû mwendaga mûitangage kîrîa mwaheo na maûndû ma gwîkenia.

4 Inyuî atharania aya, kaî mûtooî atî kûgîa ûrata na thî nî kûgîa ūthû na Ngai? Nî ūndû ūcio mûndû o wothe ūthuuraga kûgîa ûrata na thî nîkûgîa ūthû ya Ngai.

5 Kana mûgwîciiria Maandîko maaragia ūhoro ûtarî na gîtûmi, atî roho ūrîa Ngai aatûmire ūtûûrage thîinî witû nî ūiguaga ūiru mûno?

6 No nīatūheaga wega wake makīria. Kīu nīkīo gītūmaga Maandīko moige atīrī:
“Ngai nīareganaga na arīa etīlī
no arīa menyihagia nīo aheaga wega wake.”

7 Nī ūndū ūcio mwīnyiihagīriei Ngai. Reganagai na mūcukani, nake nīekūmūrīra.

8 Kuhīrīriai Ngai, nake nīekūmūkuhīrīria. Mwīthambei moko manyu inyuī ehia, na mūtherie ngoro cianyu inyuī andū a ngoro igīrī.*

9 Iguai kīeha, mūcakae, na mūgirīke. Garūrai mītheko yanyu ūtuīke macakaya, nakīo gīkeno kīanyu kīgarūrīke gītuīke kīeha.

10 Mwīnyiihīriei Mwathani, nake nīekūmūtūgīria.

11 Ariū na aarī a Ithe witū, tigai gūcambania mūndū na ūrīa ūngī. Ūrīa wothe waragia ūhorō wa gūcambia mūrū kana mwarī wa ithe kana akamūtuīra ciira-rī, nī watho acambagia na akaūtuīra ciira. Hīndī ūrīa ūgūtuīra watho ciirarī, ndūkoragwo ūkīhingia watho, no ūkoragwo ūrī mūtuanīri ciira.

12 Kūrī Mūheani wa watho, na Mūtuanīri ciira o ūmwē, o we ūrīa ūrī na ūhoti wa kūhonokia na kūniinana. No wee-rī, ūkīrī ū nīguo ūtuīre mūndū ūrīa ūngī ciira?

Kwīraha nī ūndū wa Rūciū

13 Rīu ta thikīrīriai, inyuī mugaga atīrī:
“Ūmūthī kana rūciū nītūgūthīi itūūra rīna

* **4:8** Athīnjīri-Ngai matanakuhīrīria Ngai Hema-inī-ya-Gūtūnganwo nīmambaga gwīthamba magūrū na moko mbakūrī-inī ya gīcango arī njīra ya gwītheria kīroho (Thaam 30:17-21).

tūikare kuo mwaka ūmwe, tūrute wīra wa wonjoria kuo, tūgīe na mbeeeca.”

¹⁴ No rīrī, inyuī mūtiū ūrīa gūgaatuīka rūciū. Muoyo wanyu ūkīrī kī? Inyuī mūrī o kībii kīrīa kīonekaga o kahinda kanini, gīgacooka gīgathira biū.

¹⁵ Handū ha ūguo-rī, mwagīrīirwo nī kugaga atīrī, “Mwathani angīenda-rī, nī tūgūtūura muoyo na twīkage ūndū ūyū na ūyū.”

¹⁶ No rīu inyuī nī kwīraha mwīrahaga mūrī na nguthi. Mwīraho ta ūcio wothe nī mūūru.

¹⁷ Nī ūndū wa ūguo, mūndū wothe ūūī gwīka wega na ndekaga-rī, ūcio nī kwīhia ehagia.

5

Itonga Gūkaanio Kūhinyanīrīria

¹ Rū ta thikīrīriai, inyuī itonga ici, rīrai na mūgirīke tondū wa mathīna marīa maramūkora.

² Utonga wanyu nī ūbuthīte, nacio nguo cianyu nī ndīe nī memenyi.*

³ Thahabu na betha cianyu nī irootete. Kūroota gwacio nī ūira wa atī nīireganīte na inyuī, na nīikūrīa mīrī yanyu imūniine o ta mwaki. Inyuī mwīgīire mūthithū mūngī wa matukū ma kūrigīrīria.

⁴ Atīrī! Mīcaara ūrīa mwaregire kūrīha aruti a wīra arīa maamūrīmīire mīgūnda nīramūkaīra. Gūkaya kwa arīa maamūgetheire irio nīgūkinyīire matū ma Mwathani Mwene hinya wothe.

---

* ^{5:2} Matukū-inī ma tene nguo ciataragwo taarī njīra ūmwe ya ūtonga (Atūm 20:33).

5 Mütūürīte gükū thī na mīago na mügūikenagia. Inyuī mwīnoretie nī ūndū wa müthenya wa gūthīnjwo.

6 Inyuī nī mütuīriire andū ciira na mükamooraga matarī na mahītia, o acio matarī ūru na inyuī.

Gūkirīrīria Mathīna-inī

7 Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a Ithe witū, kiragīrīriai, o nginya rīrīa Mwathani agooka. Ta rorai ūrīa mūrīmi etagīrīra mūgūnda wake ūrute irio iria irī bata, na agakirīrīria nginya ciurīrwo nī mbura ya mbere o na ya keerī ategūthethūka.

8 O na inyuī-rī, kirīrīriai na mwīhaande wega, tondū Mwathani arī hakuhī gūuka.

9 Ariū na aarī a Ithe witū, tigagai gūtetania, nīgeetha mūtikanatuīrwo ciira. Mütuanīri ciira arūngīi o mūrango-inī!

10 Ariū na aarī a Ithe witū, mwīrutei na maūndū marīa mooru anabīi meekirwo, o acio maaragia thīnī wa rītwa rīa Mwathani, naguo ūhoro ūcio ūtuīke kīonereria kīanyu gīa gūkirīrīria rīrīa mūkūnyamario.

11 O ta ūrīa mūūī, acio maakirīrīrie-rī, tūmatuaga arathime. Nīmūiguīte ūhoro wa gūkirīrīria kwa Ayubu, na nīmuonete ūrīa Mwathani eekire marigīrīrio-inī. Mwathani aiyūrīwo nī ūtugi na tha.

12 Ariū na aarī a Ithe witū, igūrū rīa maūndū mothe-rī, tigagai kwīhīta. Mūtikanehīte na igūrū kana na thī, o na kana na kīndū kīngī o na kī. Inyuī-rī, mwoiga “ī” nītūīke ī, na mwoiga

“Aca” nītuīke aca, nīguo mūtikae gūtuīrwo ciira.

Ihooya rīa Wītīkio

¹³ Nī harī mūndū thīinī wanyu wonete ūūru? Ūcio nīahooe. Nī harī mūndū ūkenete? Ūcio nīaine nyīmbo cia kūgooca.

¹⁴ Nī harī mūndū thīinī wanyu mūrūaru? Ūcio niête athuuri a kanitha mamūhooere na mamūhake maguta thīinī wa rītwa rīa Mwathani.

¹⁵ Namo mahooya mangīhooywo na wītīkio nī megūtūma mūndū ūcio mūrūaru ahone; Mwathani nīekūmwarahūra. Angīkorwo ehītie-rī, nīekūrekerwo mehia make.

¹⁶ Nī ūndū ūcio umbūranagīrai mehia manyu o mūndū na ūrīa ūngī, na mūhooyanagīre nīgeetha mūhonagio. Ihooya rīa mūndū mūthingu nī rīrī hinya na nī rītūmaga maūndū manene mekīke.

¹⁷ Elija aarī mūndū o ta ithuī. Nake nīahooire Ngai na kīyo atī mbura ndīkoire, nayo mbura ndīoirire būrūri-inī ūcio ihinda rīa mīaka ītatū na nuthu.

¹⁸ Ningī agīcooka akīhooya, nakuo matu-inī gūkiuma mbura, nayo thī īgīciara maciaro mayo.

¹⁹ Atīrīrī ariū na aarī a Ithe witū, mūndū ūmwe wanyu angīagaga oime ūhoro-inī wa ma nake mūndū ūngī amūgarūre-rī,

²⁰ ririkanai ūū: Mūndū ūrīa wothe ūgarūraga mwīhia kuuma njīra-inī yake njūru-rī, nīkūmūhonokia akaamūhonokia kuuma harī gīkuū na ahumbīre mehia maingī.

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingüre Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingüre (Bible) of Kenya

copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Wĩra ūyū ūheanītwo na ūndū wa rũtha rwa biacara rwa Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Ūngienda kuona kobi ya rũtha rũrū rwa biacara, rora rũrenda-ini rwa: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>, kana ūtūme marūa kūri: Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® nĩ mūhūri wa biacara wandikithito nĩ Biblica, Inc., kūhūthīra mūhūri wa biacara wa Biblica® kūbataraga marūa ma gwitikirio kuuma kūri Biblica, Inc. Kuumana na rũtha rwa biacara rwa CC BY-SA, no ūkobie kana ūtambie wĩra ūyū ūtarī mūgarüre, īndī ndūkagarüre ruri rwa biacara rwa Biblica®. Ūngigarūra kana ūkobie wĩra ūyū, na tondū wa ūguo ūtuķe nĩ wĩra mwerū uumanīte na ūcio-rī, no nginya weheria mūhūri wa biacara wa Biblica®. Wĩra-ini ūcio mwerū no nginya wonanie nĩ maündū marūk ūgarūnīte, na ūtarīrie wĩra-ini ūcio ta ūū: “Wĩra wa kīhumo warī wa Biblica, Inc. na ūheanītwo tūhū ng’enda-ini cia www.biblica.com na open.bible.”

Kimenyitha kia Mwene-wĩra no nginya kīandikwo iratathi rĩa kīongo kĩa wĩra kana rĩa ūhoro wa Mwene-wĩra ta ūū:

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingüre™

Kimenyithia kĩa Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” nĩ mūhūri wa biacara wandikithito wabici-ini ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ūhūthīritwo na rũtha.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

No nginya wītikīrie wĩra ūcio mwerū ūgarūnīte ūheanwo na ūndū wa rũtha rwa biacara rūu rwa CC BY-SA.

Ūngienda kūmenyithia Biblica, Inc. ūhoro wīgīi ūtaūri waku wa wĩra ūyū-rī, twandikīre rũrenda-ini rwa: <https://open.bible/contact-us>.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this

license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: "The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible."

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Biblica® Kiugo Githeru Kīa Ngai Kīhingūre™

Kimenyithia kīa Mwene-wīra © 2013 nī Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

"Biblica" nī mūhūri wa biacara wandikithītio wabici-inī ya United States Patent and Trademark Office nī Biblica, Inc. Úhūthīrītwo na rūtha.

"Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/contact-us>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files
dated 7 May 2025
fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63